

İŞÇİ SINIFI TARİHİNE İLİŞKİN KOMİK YANLIŞLIKLAR

Aydınlık Dergisi, 12 Aralık 2010

Yıldırım Koç

İşçi sınıfı tarihiyle ilgili kitaplarda bazı komik yanlışlar vardır. Birkaç örnek vereyim.

Gazi Üniversitesi İİBF Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümünde öğretim üyesi olan Erdinç Yazıcı değişik tarihlerde yayımlanmış kitaplarında aynen şöyle demektedir: “Bu dönem işçi hareketlerinin ciddi yazılı belgelere dayanmamasına rağmen Paris Nizamnamesi’nde yer alan (1845’te çıkarılmıştır)... hükümler, bu nizamnamenin çıktığı dönemde de işçi hareketlerinin var olduğunu ortaya koymaktadır.” Aynı cümle, yazarın *Osmanlı’dan Günümüze Türk İşçi Hareketi* kitabının 1996 yılı Nisan ayında Ankara’da Sistem Yayıncılık (s.94), 1996 yılı Kasım ayında Ankara’da Aktif Yayınları (s.94), Türk Harb-İş Sendikası (s.82), 2004 yılında İlke-Emek Yayıncılık (s.86) ve 2010 yılında A Kitap Yayıncılık (s.77) tarafından yapılan baskılarında yer almaktadır.

Metinde “*Paris Nizamnamesi*” olarak geçen ifadenin doğrusu “*Polis Nizamnamesi*”dir. Yazar, ya konuyu bilmemektedir, ya da 1996 yılından 2010 yılına kadar yazdıklarını okumamıştır veya kimse bu hatayı kendisine göstermemiştir. Kitabı okuyan ve öğretim üyesine güvenen kişi için, 1845 yılında Osmanlı Devleti’nde bir “Paris Nizamnamesi” çıkarılmıştır.

Erdinç Yazıcı’nın 1996-2010 döneminde farklı baskıları yapılan kitabında aynı hatayı nasıl tekrarladığının bir örneği de Osmanlı Amele Cemiyeti’nin kuruluş tarihine ilişkindir.

Erdinç Yazıcı (2004, s.87-88) şöyle demektedir: “İşçi derneğinden çok işçilere yardım derneği niteliğinde olan Ameleperver Cemiyeti’nden sonra Osmanlı’da işçilerin bizzat kurduğu ilk dernek, ‘Osmanlı Amele Cemiyeti’dir. Cemiyetin kuruluş tarihi bazı kaynaklarda 1854, bazı kaynaklarda 1895 olarak gösterilmektedir.” Aynı cümle yazarın yukarıda sözü edilen kitaplarında da bulunmaktadır (Sistem Yay., Nisan 1996, s.96; Aktif Yay., Kasım 1996, s.96; Türk Harb-İş Yay., s.83; A Kitap Yayıncılık, s.78). Yazar, bu bilginin kaynağı olarak, Kemal Sülker’in *Türkiye Sendikacılık Tarihi-1* kitabı (s.17) ile Mesut Gülmez’in *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi*’nde yer alan yazılarını göstermiştir. Gönderme yapılan bu kaynaklara göre, Osmanlı Amele Cemiyeti’nin kuruluş tarihini Kemal Sülker 1895, Mesut Gülmez ise 1894 olarak vermektedir. Anlaşıldığı kadarıyla Erdinç Yazıcı’nın 1854 olarak yazdığı tarih, 1894 olacaktır. Ancak yazar kitabını yeni baskısı öncesinde okuma zahmetine katlanmadığından, bu hata aynı kitabın 1996-2010 dönemindeki tüm baskılarında sürmüştür.

Bu özensizliğin bir sonucu ise, Sayım Yorgun’un da Osmanlı Amele Cemiyeti’ni 1854 yılında kurdurması olmuştur. Sayım Yorgun, okuyucunun kafasının karışmasını önlemek için, 1854 ve 1895 tarihleri arasında, konuyu hiç incelemeden bir tercih yapmış, örgütün 1854 yılında kurulduğuna karar vermiştir. Sayım Yorgun 2007 yılında yayımlanan kitabında şunları yazmaktadır (2007, s.108-109): “İşçilerin dayanışmasını sağlamak üzere 1854 yılında kurulan ‘Osmanlı Amele Cemiyeti’ ve 1871 yılında kurulan ‘Osmanlı Ameleperver Cemiyeti’ gibi örgütler ile 1776 yılında Kütahya Fincan İşçileri’nin haklarını düzenleyen sözleşme işçi hareketinin tarihsel gelişiminde önemli bir yere sahiptir.”

İlginç bir hata, Yüksel Işık’ın kitabında bulunmaktadır. *Yüksel Işık* (1995, s.35): “1800’de Uzlaştırma Yasası çıkarılmış ve işçi hareketi bastırılmıştır. Uzun uğraşlar sonucu, 1824’te, Uzlaştırma Yasası kaldırılmış ve böylece İngiliz işçi hareketi, sendikacılık hakkını elde etmiştir.” İngiliz işçi sınıfı tarihinde 1800 yılında “uzlaştırma yasası” diye bir kavram veya olgu yoktur. Sözü edilen “*Combination Act*”tir. İngilizcede “*combination*”, birlik veya ittifak (*union, alliance*) anlamına gelmektedir. Örneğin, 1799 yılında kabul edilen yasanın tam adı, “İşçilerin Yasadışı Birliklerini Önleme Yasası”dır (“*An Act to Prevent Unlawful Combinations of Workmen*”). “Uzlaştırma Yasaları” gibi anlamsız bir ifadenin doğrusu “Birlik Yasaları”dır. Hatânın kaynağı ise Wolfgang Abendroth’un *Avrupa İşçi Hareketleri Tarihi* kitabıdır. Yüksel Işık bu bilgiyi bu kitaptan almıştır. Bu kitabın 1974 baskısında şu cümle vardır: “Politik ve ekonomik egemen gruplar arasındaki çelişmeler 1824’de Uzlaştırma Yasaları’nın kaldırılmasına yol açtı. O zamana dek varolan, ama yasa-dışı çalışan örgütler, şimdi açıkça savaşılabileceklerdi.”¹ Bu kitabın yeni baskısı Belge Yayınları tarafından 1992 yılında gerçekleştirildi. “Politik ve ekonomik yönetici gruplar arasındaki çelişkiler 1824’te Uzlaştırma Yasaları’nın kaldırılmalarına yol açtı, o güne kadar varlıklarını sürdüren ama yasadışı olan sendikalar şimdi açık olarak savaşılabileceklerdi.”² Abendroth’un kitabının çevirisindeki yanlışlık, Yüksel Işık’a yanlış yaptırmıştır.

İşçi sınıfı tarihine ilişkin kitaplarda daha ne yanlışlar var.

Kaynaklar:

Yazıcı, E., *Osmanlı’dan Günümüze Türk İşçi Hareketi ve Türk Harb-İş*, Türk Harb-İş Yay., Ankara, Tarihsiz.

Yazıcı, E., *Osmanlı’dan Günümüze Türk İşçi Hareketi*, A Kitap Yay., Ankara, 2010.

Yazıcı, E., *Osmanlı’dan Günümüze Türk İşçi Hareketi*, Aktif Yay., Ankara, Kasım 1996.

¹ Abendroth, W. *Avrupa İşçi Hareketleri Tarihi*, Gözlem Yay., İstanbul, 1974, s.18. Kitap, Bülent Özen tarafından İngilizceden çevrilmiştir.

² Abendroth, W., *Avrupa İşçi Hareketleri Tarihi*, Belge Yay., İstanbul, 1992, s.15. Kitap, Ali Çakıroğlu tarafından İngilizceden çevrilmiştir.

Yazıcı, E., *Osmanlı'dan Günümüze Türk İşçi Hareketi*, İlke Emek Yay., Ankara, 2004.
Yazıcı, E., *Osmanlı'dan Günümüze Türk İşçi Hareketi*, Sistem Yay., Ankara, Nisan 1996.
Işık, Y./c., *Sendikal Bürokrasi ve Çözüm Önerileri*, Öteki Yay., Ankara, 1995.
Yorgun, S., *Dirilişin Eşiğinde Sendikalar, Yeni Eğilimler Yeni Stratejiler*, Ekin Yay., Ankara, 2007.